

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

2021 он 04 дугаар
сарын 16-ны өдөр

Дугаар ХЭГ/1081

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Г.ТЭМҮҮЛЭН ТАНАА

Асуулгын хариу хүргүүлэх тухай

Малын генетик нөөцийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн байдлын талаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад тавьсан асуулгын хариуг Танд хүргүүлж байна.

Хүлээн авч, танилцана уу.

Хавсралт: 42 хуудастай.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Ц.НЯМДОРЖ

000021506337

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын
2021 оны 07 дугаар сарын 16-ны өдрийн
ХТ/106/... тоот албан бичгийн хавсралт

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН Г.ТЭМҮҮЛЭН НАРЫН ГИШҮҮДЭЭС МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙДАД ТАВЬСАН АСУУЛГЫН ХАРИУ

Асуулга 1. Сүүний хангамжийг нэмэгдүүлэх, сүүний чиглэлийн өндөр ашиг шимтэй малын тоо толгойг нэмэгдүүлэх, үнийг тогтворжуулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн ажлын үр дүнгийн талаар /аймаг, он тус бүрээр/:

1.1. Монгол Улсын Засгийн газраас мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг бүсчлэн төрөлжүүлж хөгжүүлэх, импортыг бууруулж, экспортыг дэмжих, эрчимжсэн аж ахуй эрхлэгчдийн эдийн засгийн үр өгөөжийг сайжруулах зорилгоор “Эрчимжсэн мал аж ахуйн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр”, “Тариалангийн зарим бүс нутгийг тогтоох тухай” тогтоолыг тус тус баталж, газар тариаланг эрчимжсэн мал аж ахуйтай хослон хөгжүүлэх ажлыг эхлүүлээд байна.

2018 онд малын тэжээл тариалалтад зориулж 1.0 тэрбум төгрөг, зөгий үржүүлэгч аж ахуйн нэгжүүдэд 35.0 сая, сүүний чиглэлийн үхрийн аж ахуй эрхлэгчдэд 509.0 сая, малын үржүүлэг, технологийн ажил үйлчилгээ эрхлэгчдэд 180.0 сая, бүгд 1.7 тэрбум төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээл олгох ажлыг Засгийн газрын тусгай сан, Мал хамгаалах сангаар дамжуулан зохион байгуулсан.

Мөн Мах, сүүний анхдугаар аяныг эрчимжүүлэх зорилгоор мах, сүүний чиглэлийн үхэр үржүүлж буй аж ахуйн нэгжүүдэд хөнгөлөлттэй зээлийн дэмжлэг үзүүлж, 2018 онд 800.0 сая төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлийг 52 аж ахуйн нэгжид олгох ажлыг зохион байгуулсан нь үр дүнгээ өгсөн гэж үзэж байна.

Энэ нь бэлтгэн нийлүүлсэн болон боловсруулсан сүүний хэмжээгээр тодорхойлогдох бөгөөд бэлтгэн нийлүүлсэн сүүний хэмжээ 2019 онд 1.0 сая литр болж өмнөх оноос 15.9 хувиар, нэг хүнд ногдох боловсруулсан шингэн сүүний үйлдвэрлэл 12.7 литр болж, өмнөх оноос 4.8 хувиар өссөн дүнгээр харагдаж байна.

Мөн өрөм, зөөхий 165.5 грамм болж 49.3 грамм буюу 42.5 хувиар, аарц 152.0 грамм болж 81.9 грамм буюу 2.2 дахин, ааруул 49.6 грамм болж 3.9 грамм буюу 8.5 хувиар, цэцгийн тос 63.9 грамм болж 18.8 грамм буюу 41.7 хувиар тус тус өссөн байна.

Бэлтгэн нийлүүлсэн сүү / сая.литр/

Үзүүлэлт	2009 он	2010 он	2011 он	2012 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	
Сүү, сая литр	508.5	338.4	529.9	588.0	765.4	874.4	891.5	919.5	902.4	1 074.2	
Үүнээс:	гүүний	51.6	32.1	49.3	55.8	75.0	85.1	86.2	94.3	112.0	
	үнээний	335.3	242.8	297.2	337.0	440.4	512.4	522.4	553.3	627.9	
	ингэний	4.5	4.0	6.4	8.3	9.3	9.0	10.2	10.4	11.3	
	хонины	38.2	22.4	60.2	64.5	84.7	95.2	99.1	99.7	103.8	120.8
	ямааны	79.0	37.2	116.9	122.4	156.0	172.6	173.6	175.2	149.8	202.3

Боловсруулсан сүү /сая.литр/

Үзүүлэлт	2009 он	2010 он	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он
Боловсруулсан сүү, ** сая литр	19,3	33.8	42.7	53.2	50.1	71.2	69.6	63.3	86.6	135.0	165,1
Нийт үйлдвэрлэлд боловсруулсан сүүний эзлэх хувь	5.0	10.0	8.1	9.1	7.5	9.3	8.0	7.1	9.4	15.0	15.4

*** Боловсруулсан сүүнд шингэн сүү, зайрмаг, тараг, бяслаг, аарц зэргийг оруулан тооцсон.*

1.2. Мал сүргийн тоо толгой өсөхийн хирээр эрчимжсэн аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэх, өндөр ашиг шимтэй цэвэр үүлдрийн малыг сонгон үржүүлэх сонирхол, хандлага нэмэгдэж, сүү, махны болон хосолмол ашиг шимт үхэр, сүүний чиглэлийн ямаа, ихэрлэдэг удмын болон махны чиглэлийн хонь, мах-өөхний чиглэлийн гахай, мах, өндөгний чиглэлийн шувууг гадаадаас импортлон үржүүлж байна.

Гаалийн ерөнхий газраас авсан судалгаагаар сүүлийн 5 жилд үржлийн адуу 1754, цэвэр үүлдрийн үхэр 3932, үржлийн гахай 797, мах, ноосны болон ихэрлэдэг удмын хонь 3000, сүү, ноолуурын ямаа 286, хоногийн настай дэгдээхэй 1.1 сая толгой, үржлийн өндөг 12.0 сая ширхэг, гүн хөлдөөсөн үр 200.0 мянган тун буюу 52.4 кг-ийг тус тус улсын хилээр нэвтрүүлсэн байна.

Мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлэх, малын генийн санг хамгаалах, сайжруулах, малын үржүүлэг, биотехнологийн ажил, үйлчилгээг зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн хөгжүүлэх дэлхийн жишигт нийцсэн технологиор өргөн цар хүрээтэй явуулах үндэсний чадавхийг бий болгох зорилгоор Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт 22.3 га газарт томоохон бүтээн байгуулалтын ажлыг 2013-2017 онд хийж, 2018 онд үйл ажиллагааг нь эхлүүлсэн.

Тус төв нь холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу өндөр ашиг шимт импортын бухны 38.9 мянга, Монгол улсад баталгаажсан дотоодын бухны 2.7 мянга, импортын хуц, ухнын 1.3 мянга, дотоодын хуц, ухнын 21.8 мянга нийт 64.7 мянган тун үрийг Монгол Улсын малын генийн санд хадгалж байна.

Мал сүргийн чанарыг сайжруулах, гүн хөлдөөсөн үрээр зохиомол хээлтүүлэг хийх ажлын хүрээнд 2020 онд эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэгч иргэн, аж ахуй нэгжийн захиалгаар сүү-махны чиглэлийн хосолмол ашиг шимт Симменталь, Алатау үүлдрийн үхрийн 2804 тун, сүүний чиглэлийн Хар тарлан үүлдрийн үхрийн 962 тун, махны чиглэлийн Хар ангус үүлдрийн үхрийн 2530 тун нийт 6310 тун үр, 1733 литр шингэн азот үйлдвэрлэн нийлүүлсэн.

Монгол улсад нутагшуулан үржүүлж байгаа Хар тарлан, Алатау, Герефорд, Сэлэнгэ зэрэг 4 үүлдрийн 10 бухнаас 8000 тун үрийг технологийн дагуу үйлдвэрлэж, үндэсний генийн санд хүлээж аваад байна.